

บทความวิจัย

เรื่อง การปราบปรามคณะมิชชันนารีฝรั่งเศสในสมัยจักรพรรดิมีญ หนั่ง ค.ศ. 1820-1841

โดย

กวิณทิพย์ ชัตติวิริยภิญโญ

รหัสนักศึกษา 05590740

เสนอ

รองศาสตราจารย์ ดร.ชูลีพร วิรุณหะ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษารายวิชา 450 112 การศึกษาเอกเทศ

สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2562

คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทความวิจัย	เรื่อง การปราบปรามคณะมิชชันนารีฝรั่งเศสในสมัยจักรพรรดิมีญ หมั่ง ค.ศ. 1820-1841
ผู้เขียน	นางสาวกวิณทิพย์ ชัตติวิริยภิญโญ
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. ชูลีพร วิรุณหะ
สาขาวิชา	เอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
ปีการศึกษา	2562

บทคัดย่อ

บทความวิจัยชิ้นนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาแนวคิดของจักรพรรดิมีญ หมั่งที่มีต่อประเทศฝรั่งเศสโดยเฉพาะ การเข้ามาเผยแพร่ศาสนาของคณะมิชชันนารีในประเทศเวียดนาม ผู้วิจัยต้องการชี้ให้เห็นว่าเพราะเหตุใดจักรพรรดิมีญ หมั่งจึงดำเนินการปราบปรามคณะมิชชันนารีฝรั่งเศส และการปราบปรามคณะมิชชันนารีฝรั่งเศสในสมัยจักรพรรดิมีญ หมั่งนั้น เหตุใดจึงส่งผลให้ประเทศฝรั่งเศสตัดสินใจเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์กับประเทศเวียดนาม จากวัตถุประสงค์เพื่อที่จะทำการเผยแพร่ศาสนาคริสต์และทำการค้าเป็นหลัก มาเป็นใช้กำลังทหารเข้าแทรกแซงและควบคุมประเทศเวียดนามในฐานะประเทศอาณานิคมของฝรั่งเศส

ผลจากการประมวลความรู้จากเอกสารและผลงานต่าง ๆ ตามระเบียบวิธีวิจัยประวัติศาสตร์แสดงให้เห็นว่าการเข้ามาเผยแพร่ศาสนาของคณะมิชชันนารี ส่งผลกระทบต่อการฟื้นฟูประเทศและอำนาจการปกครองของจักรพรรดิมีญ หมั่ง เนื่องจากจักรพรรดิมีญ หมั่งต้องการฟื้นฟูประเทศและรวมประเทศเวียดนามให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายใต้ความเชื่อดั้งเดิมของคนเวียดนาม นั่นก็คือแนวคิดของลัทธิขงจื้อ การเข้ามาของศาสนาคริสต์ทำให้แนวคิดขงจื้อสั่นคลอน เนื่องจากศาสนาคริสต์มีแนวคิดที่แตกต่างกับแนวคิดขงจื้อโดยสิ้นเชิง โดยเฉพาะแนวคิดเกี่ยวกับการปกครอง ส่งผลให้ประชาชนชาวเวียดนามบางกลุ่มละทิ้งความเชื่อแบบดั้งเดิม เสื่อมคลายความจงรักภักดีต่อจักรพรรดิ ทำให้การฟื้นฟูและรวมประเทศให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันตามที่จักรพรรดิต้องการเป็นเรื่องยาก และอาจส่งผลให้จักรพรรดิไม่สามารถควบคุมประเทศเวียดนามได้อีกต่อไป ดังนั้นจักรพรรดิมีญ หมั่งจึงดำเนินการปราบปรามคณะมิชชันนารีฝรั่งเศส การปราบปรามคณะมิชชันนารีครั้งนี้ส่งผลให้เกิดการเรียกร้องให้รัฐบาลฝรั่งเศสดำเนินการเข้าแทรกแซงเวียดนาม ท้ายที่สุดการเรียกร้องดังกล่าวก็เป็นผล ฝรั่งเศสดำเนินการเข้าแทรกแซงเวียดนามโดยใช้กำลังทหารและควบคุมประเทศเวียดนามในฐานะประเทศอาณานิคมของฝรั่งเศส

บทนำ

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเวียดนามและประเทศฝรั่งเศสนั้นเริ่มต้นขึ้นตั้งแต่กลางคริสต์วรรษที่ 17 ทั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากการค้นพบเส้นทางเดินเรือจากยุโรปมาอินเดียของวาสโกดา กามาตั้งแต่คริสต์วรรษที่ 15 ทำให้ภูมิภาคเอเชียเป็นที่รู้จักของชาวตะวันตกมากขึ้น บรรดาพ่อค้า มิชชันนารี และทหารล้วนต้องการเดินทางมายังภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ทางด้านต่าง ๆ รวมถึงประเทศฝรั่งเศสด้วย ฝรั่งเศสเดินทางเข้ามาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในช่วงกลางคริสต์วรรษที่ 17 ดินแดนหนึ่งที่ฝรั่งเศสให้ความสนใจเป็นพิเศษคือดินแดนที่ต่อมาก็คือประเทศเวียดนามในปัจจุบัน ซึ่งความสนใจของฝรั่งเศสในระยะแรกนั้นมีเป้าหมายหลักในด้านศาสนา คือ การเผยแพร่ศาสนาผ่านคณะมิชชันนารี มีบาทหลวงอเล็กซานเดอร์ เดอโรด (Alexandre de Rhodes) เป็นผู้เริ่มวางรากฐานไว้ในช่วงปี ค.ศ. 1627-1630 โดยเข้ามาเผยแพร่ศาสนาคริสต์และพัฒนาภาษาเวียดนามจากเดิมเป็นภาษาจีนกลายเป็นภาษากว๊ก หงือ (Quốc Ngữ) ซึ่งเป็นภาษาที่เวียดนามใช้ในปัจจุบัน ในขณะที่ฝรั่งเศสยังไม่มีแนวความคิดที่จะเข้ามาครอบครองเวียดนามอย่างจริงจัง (นิจ ทองโสภิต, 2515: 121) แต่ความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามและฝรั่งเศสก็เริ่มต้นขึ้นตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเวียดนามและฝรั่งเศสเริ่มแน่นแฟ้นมากขึ้นในสมัยของจักรพรรดิยาหลง (Gia Long) แห่งราชวงศ์เหงียน (Nguyen) (1802-1820) จักรพรรดิยาหลงสามารถล้มการปกครองของกบฏเตี๋ยเซิน (Tay Son) (1771-1802) ได้ และได้ฟื้นฟูราชวงศ์เหงียน (Nguyen) ขึ้นปกครองเวียดนาม ในปีค.ศ. 1802 เนื่องจากได้รับความช่วยเหลือจากสยามและบาทหลวงชาวฝรั่งเศส คือ บาทหลวงปิโนโย เดอ บี เอียน (Pigneau de Behaine) ในส่วนของการทำนุบำรุงอาณาจักรเวียดนามนั้น จักรพรรดิยาหลงได้ใช้นโยบายรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลาง เพื่อป้องกันความแตกแยกที่เวียดนามประสบมานาน ในด้านศาสนา พระองค์ทรงยึดมั่นอยู่กับขนบธรรมเนียมและประเพณีตามแบบของผู้ที่นับถือลัทธิขงจื้ออย่างเคร่งครัด นอกจากนี้ยังจำกัดสิทธิในการนับถือและปฏิบัติศาสนกิจทางพุทธศาสนาและลัทธิเต๋า เพื่อให้ลัทธิขงจื้อมีฐานะมั่นคงยิ่งขึ้น แต่ถึงแม้พระองค์จะไม่นิยมศาสนาอื่นนอกจากลัทธิขงจื้อ รวมถึงศาสนาคริสต์ที่แพร่หลายเข้ามา แต่ก็ไม่ได้ต่อต้านหรือปราบปรามคณะมิชชันนารีเหมือนกับจักรพรรดิองค์ต่อมา ซึ่งเป็นพระราชบุตรของพระองค์ คือ จักรพรรดิมินญ หมั่ง ซึ่งเรื่องนี้กลายเป็นสาเหตุอย่างหนึ่งของจักรวรรดินิยมฝรั่งเศสที่ใช้กำลังเข้ายึดเวียดนาม ในช่วงปี 1859 จนถึงปี 1884 (ธีรวิทย์, 2542: 25)

ในปี ค.ศ. 1820 จักรพรรดิมินญ หมั่ง (Ming Mang) ทรงสืบทอดอำนาจและปกครองเวียดนามต่อจากจักรพรรดิยาหลง พระองค์มีทัศนคติที่เป็นปฏิปักษ์อย่างรุนแรงต่อฝรั่งเศส ขณะที่ทรงเคร่งครัดต่อปรัชญาขงจื้อเป็นอย่างมาก รวมถึงในช่วงเวลาดังกล่าว กระแสการล่าประเทศอาณานิคมของประเทศตะวันตกนั้นได้เข้ามาใน

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แล้ว นั่นก็คือเข้ามาที่อินเดีย คาบสมุทรมลายู และพม่า และตลอดริมฝั่งทะเลจีน พระองค์จึงเริ่มตระหนักถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้นจากอิทธิพลจากประเทศตะวันตก โดยเฉพาะการแผ่อิทธิพลของ ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ซึ่งจะกลายเป็นชนวนสันคลอนเสถียรภาพทางการเมืองและวิถีชีวิตแบบขงจื้อที่ คนเวียดนามยึดถือมาแต่โบราณ ดังนั้น เมื่อพระองค์ขึ้นเป็นจักรพรรดิ พระองค์ทรงเจริญรอยตามนโยบายของพระราชบิดาทันที โดยเฉพาะเกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศ พระองค์ทรงเข้มงวดกับคณะมิชชันนารีเป็นอย่างมาก หลังให้กับสัมพันธไมตรีกับชาติตะวันตก ทรงต่อต้านและปราบปรามการเผยแพร่ศาสนาคริสต์ของคณะมิชชันนารีอย่างรุนแรง ความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามและฝรั่งเศสสิ้นสุดลงอย่างเด็ดขาดในสมัยพระเจ้ามีญ หมั่ง เป็นสาเหตุให้รัฐบาลฝรั่งเศสเริ่มยื่นมือเข้ามาเกี่ยวข้องในด้านการเมืองของเวียดนามทันที ก่อนหน้านี้อังกฤษได้พยายามที่จะเจรจาและเปิดความสัมพันธ์ทางการค้ากับเวียดนาม แต่ก็ไม่เป็นผล จนกระทั่งจักรพรรดิมีญ หมั่ง ทรงปราบปรามคณะมิชชันนารี รัฐบาลฝรั่งเศสจึงเปลี่ยนนโยบายโดยใช้กำลังทหารเข้าแทรกแซงเวียดนาม (ภูวดล ทรงประเสริฐ, 2535: 2-3) (นิจ ทองโสภิต, 2515: 120-121)

ดังนั้น เพื่อให้ทราบถึงสาเหตุที่ทำให้จักรวรรดินิยมฝรั่งเศสตัดสินใจเปลี่ยนแปลงนโยบายต่อประเทศเวียดนามจากวัตถุประสงค์เพื่อที่จะทำการเผยแพร่ศาสนาคริสต์และทำการค้าเป็นหลัก มาเป็นใช้กำลังทหารเข้าแทรกแซงเวียดนามเพื่อเข้ามาควบคุมเวียดนามอย่างเต็มตัว ซึ่งหนึ่งในสาเหตุที่ฝรั่งเศสใช้อ้างเข้ามาเพื่อทำการเข้ามาควบคุมเวียดนามก็คือ การปราบปรามคณะมิชชันนารีฝรั่งเศสของเวียดนาม ในสมัยจักรพรรดิมีญ หมั่ง ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของเวียดนามในการตกเป็นประเทศอาณานิคมของฝรั่งเศส นำมาสู่การเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ภายในประเทศเวียดนาม ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง “การปราบปรามคณะมิชชันนารีฝรั่งเศสในสมัยจักรพรรดิมีญ หมั่ง ค.ศ. 1820-1841” อันเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ประเทศฝรั่งเศสใช้กำลังทหารเข้ามาแทรกแซงและควบคุมประเทศเวียดนามในฐานะประเทศอาณานิคมของฝรั่งเศส

ผลงานที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้มีอยู่พอสมควร ที่สำคัญได้แก่ รรอง วงศ์โอบอ้อม (2562) **ประวัติศาสตร์เวียดนาม** , เกริกฤทธิ์ เชื้อมงคล (2558) **เวียดนาม เปิดบันทึกประวัติศาสตร์สงครามกู้แผ่นดินก่อนตกอยู่ภายใต้การยึดครองของฝรั่งเศส** ,นิจ ทองโสภิต (2516) **สงครามเวียดนาม** , บัตติงเจอร์, โจเซฟ (2522) **ประวัติศาสตร์การเมืองเวียดนาม** และ เหยียนคักเวียน (2552) **เวียดนาม ประวัติศาสตร์ฉบับพิสดาร** ในภาพรวมผลงานเหล่านี้กล่าวถึงเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างเวียดนามกับฝรั่งเศส พิจารณาสาเหตุ ปัจจัย และผลกระทบหลายประการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับมิชชันนารีฝรั่งเศส และได้มีการกล่าวถึงการต่อต้านและการปราบปราม อย่างไรก็ตามประเด็นที่งานวิจัยชิ้นนี้ต้องการนำเสนอจะมุ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์แนวคิดของจักรพรรดิมีญ หมั่งที่มีต่อการ

เผยแพร่วรรณคดีในเวียดนามที่ส่งผลต่อนโยบายการปราบปรามคณะมิชชันนารี และความเชื่อมโยงระหว่าง การปราบปรามคณะมิชชันนารี กับ การเข้ายึดครองประเทศเวียดนามให้เป็นประเทศอาณานิคมภายใต้การ ปกครองของประเทศฝรั่งเศส

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเวียดนามภายใต้การปกครองของจักรพรรดิมีญ หมั่งของประเทศเวียดนาม
2. เพื่อศึกษาสาเหตุของการปราบปรามคณะมิชชันนารีฝรั่งเศสและวิธีการปราบปรามคณะมิชชันนารีใน สมัยจักรพรรดิมีญ หมั่งของประเทศเวียดนาม
3. เพื่อศึกษาผลกระทบที่ตามมาจากการปราบปรามคณะมิชชันนารีฝรั่งเศสในสมัยจักรพรรดิมีญ หมั่งของ ประเทศเวียดนาม

ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาสภาพสังคม ความคิด ความเชื่อ และการปกครองของเวียดนามภายใต้การปกครองของจักรพรรดิ มีญ หมั่ง ในช่วงปี ค.ศ 1820-1841 จากนั้นศึกษาวิเคราะห์สาเหตุของต่อต้านและปราบปรามคณะมิชชันนารีใน สมัยจักรพรรดิมีญ หมั่ง และศึกษาวิธีการปราบปรามคณะมิชชันนารีและผลกระทบที่ตามมาจากการปราบปราม ดังกล่าว

วิธีดำเนินการวิจัย

ศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางประวัติศาสตร์ เริ่มตั้งแต่การค้นคว้าหาข้อมูลจากเอกสารชั้นต้นและ เอกสารชั้นรองที่มีนักวิชาการและนักประวัติศาสตร์ได้ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลไว้ทั้งภาษาไทยและ ต่างประเทศ ได้แก่ ตำราทางวิชาการ หนังสือ วารสาร และบทความ โดยผู้ศึกษาจะนำข้อมูลมาเรียบเรียง วิเคราะห์ และสรุปผลการศึกษา

ผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปประเด็นและเนื้อหาโดยแยกออกเป็น 3 หัวข้อต่อไปนี้

1. เวียดนามภายใต้การปกครองของจักรพรรดิหมิง

1.1 ประวัติของจักรพรรดิหมิง (Ming Mang)

จักรพรรดิหมิง (Ming Mang) มีพระนามเดิมว่า เหงียน ฟุก ด้าม (Nguyen Phuc Dam) เกิดเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม ค.ศ. 1791 ที่เมืองซาตัง (Gia Dinh) หรือนครโฮจิมินห์ในปัจจุบัน และเสียชีวิตเมื่อวันที่ 20 มกราคม ค.ศ. 1841 ขึ้นเป็นจักรพรรดิของประเทศเวียดนามเมื่อ ค.ศ. 1820-1841 จักรพรรดิหมิง เป็นบุตรชายคนที่สี่ของเหงียนแอนห์ (Nguyen Anh) หรือจักรพรรดิยาหลง (Gia Long) ซึ่งครองราชย์ในปี ค.ศ. 1802-1820 ส่วนมารดาของจักรพรรดิหมิง เป็นภรรยาคนที่สองของจักรพรรดิยาหลง มีพระนามว่า เจิ่น ถิ ดาง (Tran Thi Dang) จักรพรรดิหมิงเป็นจักรพรรดิพระองค์ที่ 2 แห่งราชวงศ์เหงียน (Nguyen) โดยได้รับเลือกจากจักรพรรดิยาหลง ให้เป็นผู้สืบทอดราชบัลลังก์ต่อมา

เรื่องการสืบทอดราชบัลลังก์ ตามหลักกติกาสืบทอดตำแหน่งจะต้องเป็นไปจากบิดาผู้บุตรชาย ตามลำดับ หมายความว่าโอรสองค์โตของจักรพรรดิยาหลง คือ เหงียน ฟุก แก่งห์¹ (Nguyen Phuc Canh) ควรจะได้รับตำแหน่งเจ้าชายรัชทายาท แต่ว่าเจ้าชายเหงียน ฟุก แก่งห์ นั้นทรงมีความคิดนิยมตะวันตกอย่างมาก ขุนนางบางกลุ่มจึงไม่ค่อยพอใจนัก หากพระองค์ได้ขึ้นครองราชย์ เพราะเกรงว่าพวกฝรั่งเศสจะเข้ามาสร้างอิทธิพลครอบงำชาวเวียดนามได้ง่ายยิ่งขึ้น (รงรอง วงศ์โอบอ้อม, 2562: 218) ในตอนนั้นจักรพรรดิยาหลงทรงเริ่มมีความแคลงใจต่อขุนนางชาวตะวันตกในราชสำนักของพระองค์ แม้ว่าบาทหลวงชาวฝรั่งเศสจะมีบทบาทสำคัญในการนำทัพฝรั่งเศสเข้ามาช่วยเหลือจักรพรรดิยาหลง ในการปราบกบฏเตี้ยเจิน แต่จักรพรรดิยาหลงทรงเห็นว่าชาวตะวันตกจะเป็นภัยคุกคาม ในปีค.ศ. 1815 พระองค์จึงทรงตัดสินใจแต่งตั้งให้เจ้าชายเหงียน ฟุก ด้าม เป็น ท้ายตือ (Thái Tú) หรือเจ้าชายรัชทายาท

ค.ศ. 1820 จักรพรรดิยาหลงเสด็จสวรรคต เหงียน ฟุก ด้าม จึงขึ้นปกครองประเทศเวียดนามต่อมาตามที่จักรพรรดิยาหลงได้ทรงแต่งตั้งไว้ โดยใช้พระนามว่า จักรพรรดิหมิง (Minh Mang)

¹ พระโอรสองค์โตของจักรพรรดิยาหลงได้ทรงติดตามบิชอปแห่งเอเดรานไปฝรั่งเศส ต่อมาเจ้าชายพระองค์นี้ทรงเข้ารับการศึกษาที่โรงเรียนสอนศาสนาในมะละกาและทรงเข้ารับเป็นคาทอลิก ส่งผลให้พระองค์เป็นเจ้าชายเวียดนามพระองค์แรกที่ได้รับการศึกษาจากอาจารย์และแนวคิดแบบตะวันตก

1.2 สภาพสังคม ความคิด ความเชื่อ และการปกครองของเวียดนามภายใต้การปกครองของจักรพรรดิ มิง ในช่วงปี ค.ศ 1820-1841

จักรพรรดิมิง หมั่ง ทรงปกครองประเทศเวียดนามภายใต้ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช ทรงปฏิรูปการปกครองโดยเน้นการรวมอำนาจการปกครองให้เข้ามาสู่ศูนย์กลางและรวมเวียดนามให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในทุกด้านโดยเร็วที่สุด ดังนั้นจึงมีการยืมรูปแบบการปกครองของจีนในสมัยราชวงศ์ซิง และลัทธิขงจื้อ (Confucianism) มาใช้ในการปกครองของเวียดนาม (พจนานารถ ฤทธิขจร, 2538: กม.1) มีการฟื้นฟูระบบการสอบเข้ารับราชการ² โดยใช้การทดสอบความรู้ขงจื้อมาใช้อีกครั้งหนึ่ง มีการจัดแบ่งอำนาจการบริหารออกเป็น 2 ส่วนคือส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ซึ่งก่อน ค.ศ. 1831 พื้นที่การปกครองแบ่งออกเป็น 3 ส่วนหลักคือภาคเหนือมีศูนย์กลางที่เมืองฮานอย (Hanoi) ราชธานีที่เมืองเว้ (Hue) และภาคใต้มีศูนย์กลางที่เมืองซาตินห์ (Gia Dinh) (ไซงอน) โดยจักรพรรดิจะเป็นผู้ที่แต่งตั้งผู้สำเร็จราชการไปปกครองที่ภาคเหนือและภาคใต้ แต่หลังจากการเสียชีวิตของเล วัน เดียต³ (Le Van Duyet) พระองค์จึงประกาศยกเลิกตำแหน่งผู้สำเร็จราชการและจัดการปกครองภูมิภาคแบบใหม่แทน (สุค จอนเจดสิน, 2544: 10-11) ซึ่งจักรพรรดิองค์ต่อ ๆ มา ได้ใช้รูปแบบการปกครองนี้สืบมา

ในส่วนของการปกครองส่วนกลางได้มีการนำรูปแบบเดียวกันกับจีนมาใช้ด้วยเช่นกัน โดยมีโครงสร้างการปกครองเป็นรูปทรงปิรามิด ที่มีองค์จักรพรรดิอยู่บนยอดสูงสุดของปิรามิดและถัดลงมาข้างล่างจะเป็นเหล่าเชื้อพระวงศ์ชั้นสูง ขุนนาง และประชาชนตามลำดับ อำนาจในการปกครองขึ้นตรงอยู่ที่เมืองเว้ นอกจากนั้นในสมัยจักรพรรดิมิง หมั่ง มีการลอกเลียนแบบการปกครองจากจีนสมัยราชวงศ์ซิงมาใช้ โดยการบริหารราชการส่วนกลางมีกระทรวงทำหน้าที่ดูแลบริหารราชการแผ่นดิน 6 กระทรวง คือ กระทรวงมหาดไทย (Lai Bo) ที่ทำหน้าที่ดูแลเกี่ยวกับข้าราชการและการจัดสอบต่าง ๆ กระทรวงการคลัง (Ho Bo) ทำหน้าที่ดูแลทางการเงินของอาณาจักร กระทรวงพิธีกรรม (Le Bo) ทำหน้าที่ดูแลเกี่ยวกับราชสำนัก กระทรวงสงคราม/กลาโหม (Binh Bo-The Ministry of War) ทำหน้าที่ดูแลด้านระบบความยุติธรรมทั้งในส่วนกลางและภูมิภาค และกระทรวงโยธาธิการ (Cong Bo) ทำหน้าที่การก่อสร้างต่าง ๆ ของรัฐ เช่น พระราชวัง ขุดคลอง หรืองานก่อสร้างอื่น ๆ (วชรพร นวลตา, 2557: 92) ส่วนโครงสร้างทางสังคมของเวียดนาม เวียดนามมีลักษณะเป็นสังคมเกษตรกรรม ประชากรส่วนมากประกอบ

² จัดสอบครั้งแรกในปี ค.ศ. 1807 ในสมัยของจักรพรรดิยาหลงจะจัดสอบทุก 6 ปีแต่ในรัชกาลจักรพรรดิมิง หมั่งและองค์ต่อๆมาจะจัดสอบทุกๆ 3 ปี) โดยข้อสอบจะเป็นการวัดความรู้ตามแบบขงจื้อ เช่น ความรู้ที่เกี่ยวกับขงจื้อ ประวัติศาสตร์ ความรู้เกี่ยวกับเอกสารราชการและการแต่งบทกวี ผู้ที่ผ่านการทดสอบจึงจะสามารถบรรจุเป็นข้าราชการและเข้าสอบในระดับสูงขึ้นไป ซึ่งระดับสูงสุดคือการสอบเป็น tien si

³ ผู้สำเร็จราชการทางภาคใต้ของเวียดนาม มีบทบาทสำคัญในการปราบกบฏเต๋ยเจินในสมัยจักรพรรดิยาหลง และเป็นผู้มีอิทธิพลสำคัญทางภาคใต้ในสมัยจักรพรรดิยาหลงจนถึงสมัยจักรพรรดิมิง หมั่ง

อาชีพชาวนาเป็นหลัก คนเวียดนาม มีความผูกพันระหว่างครอบครัวอย่างใกล้ชิด เนื่องจากครอบครัวเป็นพื้นฐานหลัก (มรกต สิงหเดชเชนทร์, 2538: สจ.1)

ส่วนศาสนาและความเชื่อ คนเวียดนามมีความเชื่อมั่นในความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา ลัทธิ ประเพณี และ วิทยุญาณของบรรพบุรุษ ชีวิตประจำวันเกี่ยวข้องกับพิธีการต่าง ๆ มากมาย เช่น พิธีเคารพบรรพบุรุษ พิธีเคารพ วิทยุญาณประจำหมู่บ้าน ประจำสัตว์ ประจำต้นไม้ และภูเขา นอกจากนี้ คนเวียดนามยังเคารพต่อเทพีแห่งโชค และ วิทยุญาณของวีรบุรุษ กลัววิทยุญาณของโรคภัยไข้เจ็บ และเชื่อโรคต่าง ๆ มีคนทรงทั้งชายและหญิงคอยติดต่อกับ วิทยุญาณ เพื่อรักษาอาการเจ็บป่วย เป็นต้น ศาสนาและลัทธิที่มีอิทธิพลต่อคนเวียดนาม ได้แก่ ลัทธิขงจื้อหรือ แนวคิดขงจื้อเป็นที่รู้จักและใช้ในเวียดนามมาเป็นระยะเวลาช้านาน เป็นผลมาจากการที่เวียดนามได้ตกอยู่ภายใต้การ ปกครองของจีนมาเป็นระยะเวลายาวนานกว่าพันปี จึงทำให้มีการซึมซับเอาวัฒนธรรมแนวคิดต่าง ๆ ของจีนมาใช้ อย่างเข้มข้น โดยเฉพาะแนวคิดในด้านการปกครอง จักรพรรดิและประชาชนได้ยึดถือและปฏิบัติตามคำสอนของ ลัทธิขงจื้ออย่างแพร่หลาย โดยนับถือควบคู่ไปกับพุทธศาสนาและศาสนาเต๋า ส่วนศาสนาคริสต์ (Christianity) นิกายคาทอลิก มีคนเวียดนามนับถืออยู่บ้าง แต่ไม่เป็นที่นิยมเท่าลัทธิขงจื้อ (พรทิพย์ สุประดิษฐ์, 2538: สจ.13-16)

ในช่วงที่จักรพรรดิมีญ หมั่งขึ้นครองราชย์ มีเหตุการณ์หลายอย่างเกิดขึ้น โดยเฉพาะเรื่องขุนนางนายผู้ใหญ่ ที่เคยร่วมสู้รบทำสงครามกันมาตั้งแต่สมัยจักรพรรดิยาลอง ไม่ลงรอยและเกิดความขัดแย้งกันขึ้น ทำให้พระองค์ไม่สามารถจัดการแก้ปัญหาได้มากนัก เนื่องจากขุนนางแต่ละคนล้วนเป็นผู้ใหญ่กว่าตนและร่วมทุกข์ยากมา กับพระราชบิดาของตน ปัญหาการก่อกบฏ ปัญหาความขัดแย้งระหว่างพระองค์กับขุนนางผู้ใหญ่ รวมทั้งปัญหาเกี่ยวเนื่อง กับประเทศตะวันตกที่กำลังแผ่ขยายอำนาจอิทธิพลเข้ามายังประเทศต่าง ๆ ทางภูมิภาคเอเชียตะวันออก (เกริก ฤทธิ์ เชื้อมงคล, 2558: 171)

1.3 ความสัมพันธ์ของเวียดนามและฝรั่งเศส

1.3.1 ความสัมพันธ์ของเวียดนามและฝรั่งเศสก่อนสมัยจักรพรรดิมีญ หมั่ง

ฝรั่งเศสมีความสนใจในดินแดนเวียดนามนับตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 17 เป็นต้นมา การเข้ามาในระยะนี้มี ความสนใจในการทำการค้าและเผยแพร่ศาสนาเป็นหลัก ยังไม่มีความต้องการครอบครองดินแดนนี้อย่างจริงจัง เพราะความไม่พร้อมในด้านต่าง ๆ แต่การค้าของฝรั่งเศสกับเวียดนามในช่วงนี้กลับไม่ประสบความสำเร็จมากนัก นอกจากนี้ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 17 บาทหลวงชาวฝรั่งเศสคือ อเล็กซานเดอร์ เดอโรด ได้เดินทางเข้ามายัง เวียดนามและได้มีการเรียนรู้ภาษาเวียดนามและยังเป็นผู้ให้กำเนิดตัวอักษรก๊วกหึ่งที่เวียดนามใช้อยู่ในปัจจุบันอีกด้วย ในขณะที่การเผยแพร่ศาสนาคริสต์ในเวียดนามโดยเฉพาะทางตอนเหนือไม่เป็นที่แพร่หลายนัก แต่ในทาง

ตอนใต้กลับได้รับความนิยมอยู่ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะในช่วงระยะเวลานั้น พื้นที่เวียดนามตอนใต้ไม่ได้ปิดกั้นการนับถือศาสนาอื่นเหมือนกับพื้นที่ทางตอนเหนือ

ช่วงปี ค.ศ. 1763 ฝรั่งเศสทำสงครามแพ้อังกฤษในอินเดีย (Carnatic War ค.ศ. 1756-1763) ฝรั่งเศสจึงหมดอิทธิพลในอินเดีย และหันมาสนใจประเทศเวียดนามอย่างจริงจัง ฝรั่งเศสประสบผลสำเร็จในการขยายอำนาจเข้ามาในประเทศเวียดนามเมื่อพี่น้องตระกูลเหงียน 3 คน ได้ก่อกบฏเตี๋ยเซิน⁴ (Tay Son) ขึ้นในปี ค.ศ. 1773 บาทหลวงชาวฝรั่งเศสปิโย เดอ บี เอียน (Pigneau de Behaine) ได้ช่วยเหลือเหงียนแอนห์ (Nguyen Anh) โดยส่งกระสุนดินดำและปืนคาบศิลาจำนวนมาก รวมทั้งส่งกัปตัน 3 นายเข้ามาช่วยสู้รบกับพวกกบฏเตี๋ยเซิน จนสามารถปราบกบฏได้สำเร็จในปี ค.ศ. 1802 และได้ขึ้นครองราชสมบัติ เป็นจักรพรรดิยาหลง (Gia Long) พระองค์จึงได้ตอบแทนบาทหลวงปิโย เดอ บี เอียน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ โดยอนุญาตให้พวกพ่อค้าเข้ามาค้าขายในประเทศเวียดนามได้ และให้พวกมิชชันนารีเข้ามาเผยแพร่ศาสนาได้อย่างอิสระ ฝรั่งเศสจึงเข้ามามีอิทธิพลและมีบทบาทในการบริหารบ้านเมืองในประเทศเวียดนามมากขึ้น เช่น มีส่วนร่วมในการปรับปรุงกองทัพเวียดนามทั้งกองทัพบกและกองทัพเรือ (มิชชี วรสายัณห์, 2538: บ.น.11) ถึงแม้ว่าจักรพรรดิยาหลงจะพยายามนำเอารูปแบบการปกครอง รวมทั้งวัฒนธรรมเก่าที่เคยได้รับมาจากจีนในยุคสมัยราชวงศ์ก่อนหน้า โดยเฉพาะหลักการแบบขงจื้อกลับมาใช้ใหม่อีกครั้ง แต่จากการที่พระองค์ต้องขอความช่วยเหลือจากฝรั่งเศส จึงทำให้จำเป็นต้องเปิดทางให้ศาสนาคริสต์นิกายคาทอลิกเข้ามามีอิทธิพลในเวียดนาม นอกจากนี้ยังต้องเปิดรับเอาวัฒนธรรมใหม่ ๆ จากตะวันตกเข้ามาสำหรับการพัฒนาประเทศให้ทันสมัยมากยิ่งขึ้น จึงทำให้รูปแบบดั้งเดิมซึ่งพยายามที่จะฟื้นฟูกลับมาใหม่ ค่อย ๆ จางหายไป แทนที่ด้วยวัฒนธรรมจากตะวันตกที่มีความเข้มข้นขึ้นเรื่อย ๆ และจากการที่เปิดรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามา ส่งผลให้ในราชสำนักของพระองค์เต็มไปด้วยที่ปรึกษาและเจ้าหน้าที่ที่เข้ามาช่วยดูแลงานในด้านต่าง ๆ เป็นชาวตะวันตก ซึ่งส่วนใหญ่คือชาวฝรั่งเศส เปิดโอกาสให้ชาวฝรั่งเศสเข้ามามีอิทธิพลในเวียดนามมากขึ้นทุกขณะ (รงรอง วงศ์โอบอ้อม, 2562: 217)

1.3.2 ความสัมพันธ์ของเวียดนามและฝรั่งเศสสมัยจักรพรรดิมีญ หมั่ง

จักรพรรดิมีญ หมั่งทรงเลื่อมใสในลัทธิขงจื้อและพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก จักรพรรดิมีญ หมั่งจึงพยายามที่จะขจัดอิทธิพลของชาวฝรั่งเศสออกไปจากเวียดนาม และพยายามที่จะนำเวียดนามให้กลับไปใช้วัฒนธรรมแบบดั้งเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเป็นสังคมนิยมลัทธิขงจื้อ จักรพรรดิมีญ หมั่งจึงมีความคิดต่อต้านศาสนาคริสต์ที่เข้า

⁴ เป็นกบฏชาวนาที่เกิดขึ้นในฝั่งใต้หรืออาณาจักรของตระกูลเหงียน นำโดยสามพี่น้องตระกูลเหงียนแห่งตำบลเตี๋ยเซิน ได้แก่ เหงียนหยาก (Nguyen Nhac) เหงียนหเว (Nguyen Hue) และ เหงียนลือ (Nguyen Lu) พวกเขาสามารถกำจัดตระกูลต๋รืन्हและตระกูลเหงียนได้สำเร็จ และได้รวมประเทศและวางรากฐานความก้าวหน้าให้แก่ประเทศ

มาเผยแพร่ในเวียดนามจนเป็นที่แพร่หลายอย่างรุนแรง (รงรอง วงศ์โอบอ้อม, 2562: 218) แม้ว่าฝรั่งเศสจะพยายามเจริญพระราชไมตรีกับจักรพรรดิหมิง และขอทำสัญญาการค้าร่วมกับเวียดนาม โดยการส่งคณะทูตเชิญพระราชสาส์นจากพระเจ้าหลุยส์ที่ 18 ในปี ค.ศ. 1825 แต่จักรพรรดิหมิงทรงไม่ยินยอมหรือทำสัญญาใด ๆ ในทางการค้ากับฝรั่งเศส รวมทั้งปฏิเสธไม่ยอมรับความสัมพันธ์ทางการทูตกับฝรั่งเศส

ปี ค.ศ. 1828 จักรพรรดิหมิง บังคับให้เจ้าหน้าที่และขุนนางทุกคนที่หันไปนับถือศาสนาคริสต์ให้เปลี่ยนศาสนา และห้ามประชาชนไม่ให้เปลี่ยนไปนับถือศาสนาคริสต์อย่างเด็ดขาด นอกจากนี้ยังสั่งห้ามไม่ให้มิชชันนารีหรือกลุ่มสอนศาสนาคริสต์เข้ามายังเวียดนามอีกด้วย ส่วนมิชชันนารีที่อยู่มาก่อนก็ผลักดันให้ออกจากเวียดนามให้หมด แม้แต่บาทหลวงปีนโย เดอ บี เอียน ผู้ที่มีบทบาทอย่างมากในช่วงสมัยจักรพรรดิยาลองทำสงครามกับกบฏเต๋ยเซิน เมื่อต้องการกลับเข้ามาในเวียดนามเพื่อทำภารกิจของตนก็ยังคงถูกสั่งห้ามไม่ให้เข้าประเทศอีกด้วย เรื่องนี้จึงทำให้พระองค์เกิดความขัดแย้งขั้นรุนแรงกับขุนนางคนสำคัญของพระองค์ คือ เล วัน เดียต (Le Van Duyet) ผู้มีตำแหน่งเป็นหัวหน้าขุนนางที่ โคชินจีน⁵ (Co-chinechina) เขตปกครองพิเศษทางตอนใต้ซึ่งมีเมืองหลวงอยู่ที่เมือง ไช่งอน นอกจากนี้ เล วัน เดียต ยังเป็นผู้บทบาทสำคัญในช่วงการต่อสู้กับกบฏเต๋ยเซิน ร่วมกับจักรพรรดิยาลอง และยังเป็นมิตรสนิทผู้หนึ่งของบาทหลวงปีนโย เดอ บี เอียน อีกด้วย เล วัน เดียต จึงออกตัวมาทำการคัดค้านนโยบายของจักรพรรดิหมิง อย่างเต็มที่ (รงรอง วงศ์โอบอ้อม, 2562: 218-219) แม้ความขัดแย้งจะทวีความรุนแรงมากขึ้น จักรพรรดิหมิงก็ยังไม่สามารถทำอะไรได้ เนื่องจาก เล วัน เดียต เป็นขุนนางที่พระองค์ให้ความเคารพอย่างมาก

หลังจากที่จักรพรรดิหมิง ทรงอนุญาตให้พระสังฆราช บาทหลวงฝรั่งเศสเข้ามาปฏิบัติศาสนกิจและเผยแพร่ศาสนาในเวียดนามได้ ฝ่ายพวกบิชอปฝรั่งเศสซึ่งสอนศาสนาโรมันคาทอลิกอยู่ในเวียดนาม หลังตั้งโบสถ์และโรงเรียนสอนศาสนาได้ไม่นาน บรรดาราชภวเวียดนามก็พากันตื่นคำสอน ละทิ้งพุทธศาสนาและคำสอนของขงจื้อ พากันเข้ารีตเป็นคริสเตียนจำนวนมาก ภายหลังจากบาทหลวงฝรั่งเศสพยายามเกลี้ยกล่อมจักรพรรดิหมิง ให้เข้ารีตเป็นคริสต์ศาสนิกชนด้วย พระสังฆราชบาทหลวงจึงเข้าเฝ้าและทำตัวให้สนิทกับพระองค์ แล้วค่อยพูดชี้แจงคริสต์ศาสนาเป็นระยะ หวังว่าจะให้พระองค์เชื่อถือเลื่อมใส จักรพรรดิหมิง พระองค์เป็นนักปราชญ์รู้หนังสือ ศาสนคติโลกลึกซึ้ง ทรงตรัสโต้ตอบกับบาทหลวง จนกระทั่งบาทหลวงฝรั่งเศสไม่สามารถโต้ตอบพระองค์ได้ (เกริกฤทธิ์ เชื้อมงคล, 2558: 173)

⁵ เป็นชื่อเรียกเขตแดนบริเวณสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขงจนถึงสุดปลายคาบสมุทรตอนใต้ของเวียดนามนับตั้งแต่ชาวโปรตุเกสเดินทางเข้ามายังภูมิภาคนี้เป็นครั้งแรก

ในพงศาวดารเวียดนามกล่าวถึงเหตุการณ์ซึ่งเป็นสาเหตุให้จักรพรรดิมีญ หมั่งทรงเลื่อมใสในพุทธศาสนา จนกระทั่งเป็นเหตุให้เกิดความเกลียดชังอย่างรุนแรงต่อพวกบาทหลวงคริสเตียนและกลายเป็นปัญหาว่า

“ครั้งหนึ่งยังมีพระสงฆ์เจ้าวัดอันนัมรูปหนึ่ง สำนักอยู่ที่วัดเทียนโหม่ต้อ เป็นผู้หลักของนักปราชญ์ทั้งคดีโลกและคดีธรรม จักรพรรดิมีญ หมั่งมีพระกระตุ้โคลงถามในการโลก พระเจ้าอันนัมรูปนั้นก็แต่งโต้ตอบ ถวายมิให้ขัดข้องเป็นที่พอพระทัย ถ้ามีพระกระตุ้ถามถึงข้ออรรถธรรม สงฆ์เจ้าวัดนั้นก็แต่งตอบในทางธรรมมิให้ขัดข้อง จักรพรรดิมีญ หมั่งจึงโปรดปรานนับถือพระสงฆ์เจ้าอันนัมวัดเทียนโหม่ต้อนัก ถ้อยคำโหว่ของสงฆ์อันนัมเจ้าวัดที่แต่งตอบออกไปบทใด พอพระทัยก็รับสั่งให้เจ้าพนักงานสลักลงตัวทองไว้ที่วัดเทียนโหม่ต้อ และทรงตั้งให้สงฆ์อันนัมเจ้าวัดนั้นเป็นว่าที่สังฆราชใหญ่ มีเครื่องสังฆ์คู่หนึ่ง มีพลเปาเดินนำหน้า ไม้ป้ายแบนๆ ยาวประมาณสองศอกเศษคู่หนึ่ง มีพลถือเดินนำหน้า สำหรับทำโทษสงฆ์อันนัมลูกวัด กับเปลหนึ่งมีคานหามสี่คน และมีไม้สักท้าวอันหนึ่ง มงกุฎอย่างสมณะหนึ่งตามแบบอย่างจีน กับไม้ป้ายยู่ไม้หนึ่ง สำหรับเมื่อเวลาสวดเดินเวียนเทียน และมีจีวรสังฆาฏิผ้ากราบมีตราแผ่นดินประทับ

ครั้นอยู่มาวันหนึ่งพระสงฆ์อันนัมได้ชื่อว่าเถียง กับบาทหลวงฝรั่งเศสเข้าเฝ้าจักรพรรดิมีญ หมั่งพร้อมกัน จักรพรรดิมีญ หมั่งจึงรับสั่งให้เจ้าพนักงานยกชาน้ำร้อนมาสองที่ เลี้ยงบาทหลวงฝรั่งเศสที่หนึ่ง และเลี้ยงพระสงฆ์อันนัมที่หนึ่ง กล่าวกันว่าพระสงฆ์อันนัมเจ้าวัดเทียนโหม่ต้อนั้นเป็นผู้เชี่ยวชาญในทางญาณสมาธิ รู้เหตุการณ์ล่วงหน้าต่าง ๆ ได้ ครั้นเมื่อได้รับน้ำชาที่พนักงานยกมาต้อนรับ พระสงฆ์อันนัมก็จับถ้วยชาเสาดออกไปข้างหลังทำวิธีเป็นปริศนา เพื่อให้จักรพรรดิมีญ หมั่งตรัสถาม เมื่อพระสงฆ์อันนัมกระทำเช่นนั้น จักรพรรดิมีญหมั่งทอดพระเนตรเห็นก็ทรงกริ้วตรัสถาม ได้ชื่อว่าเถียงจึงทูลว่า “น้ำชาของมหาบพิตรพระราชสมภารเจ้าพระราชทานให้อาตมารับพระราชทานนั้น ไซ้ว่าอาตมาภาพจะหลบหลู่พระคุณของมหาบพิตรนั้นหาไม่ได้ อาตมาภาพมีความสงสารราษฎรในแผ่นดินของมหาบพิตรพระราชสมภารเจ้า ในเวลานี้ได้รับความเดือดร้อนเพราะฉะนั้นอาตมาจึงเอน้ำชาที่มหาบพิตรพระราชทานนั้นเสาดออกไป เพื่อว่าบุญบารมีแห่งมหาบพิตรพระราชสมภารเจ้าจะได้ดับร้อนของราษฎรในเวลาวันนี้ ถ้ามหาบพิตรจะไม่ทรงเชื่อแล้ว จงรับสั่งให้เจ้าพนักงานไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือประมาณ 50 ลี้สืบดูคงจะรู้เรื่อง”

จักรพรรดิมีญ หมั่ง เมื่อได้ฟังดังนั้น จึงรับสั่งเจ้าพนักงานให้ออกไปสืบดูตามคำที่ได้ชื่อว่าเถียงกล่าว ว่าจริงหรือไม่ เมื่อเจ้าพนักงานออกไปสืบดูจึงรู้ว่าเกิดเหตุไฟไหม้บ้านเรือนกว่าร้อยหลัง เจ้าพนักงานจึงรีบกลับมาทูลจักรพรรดิมีญ หมั่ง ตั้งแต่นั้นมาจักรพรรดิมีญ หมั่งก็ทรงนับถือได้ชื่อว่าเถียงเป็นอย่างมาก ฝ่ายบาทหลวงฝรั่งเศสเมื่อเข้าเฝ้าจักรพรรดิมีญ หมั่ง ก็มักจะกล่าวว่าดีเถียนดูหมิ่นพระพุทธรูปทุกครั้งที่

จักรพรรดิมิญ ฮ่องได้ทรงฟังบาทหลวงติเตียนดูหมิ่นพระพุทธรูป พระองค์ทรงกริ้ว ไม่พอพระทัย ดังนั้นจึงรับสั่งห้ามไม่ให้บาทหลวงเข้าเฝ้าพระองค์อีกต่อไป” (เกริกฤทธิ์ เชื้อมงคล, 2558: 173-175)

ฝ่ายราษฎรชาวเวียดนามที่นับถือคริสต์ศาสนา เข้ารีตโรมันคาทอลิก นับวันก็ยังไม่ยำเกรงกฎหมายและขุนนางตามหัวเมืองต่าง ๆ แม้ว่าขุนนางมีราชการสิ่งใดมา ราษฎรที่เข้ารีตคาทอลิกก็ไม่ให้ความร่วมมือ เนื่องจากบาทหลวงคอยปกป้องขัดขวางอยู่ ขุนนางตามหัวเมืองต่าง ๆ ก็นำเรื่องมาราบทูลร้องเรียนอยู่เสมอ จักรพรรดิมิญ ฮ่อง เมื่อทราบเรื่องต่าง ๆ เข้า จึงโกรธและไม่พอใจพวกมิชชันนารีเป็นอย่างมาก จึงลงโทษพวกเข้ารีตและบาทหลวงอยู่บ่อยครั้ง (เกริกฤทธิ์ เชื้อมงคล, 2558: 176)

จนกระทั่ง ปี ค.ศ 1832 เล วัน เตียด เสียชีวิต จึงได้เปิดโอกาสให้จักรพรรดิมิญ ฮ่อง เริ่มดำเนินนโยบายต่อต้านศาสนาอย่างเด็ดขาดยิ่งขึ้น และยังพยายามลดทอนอำนาจของเวียดนามใต้หรือโคชินจิ้นลง กระทั่งเกิดการกบฏขึ้นจากทายาทของ เล วัน เตียด คือ เล วัน ขอย (Le Van Khoi) ที่ขึ้นสู้รบต่อตำแหน่งต่อจากบิดา ในปี ค.ศ. 1833 จุดปะทุของเหตุการณ์เกิดขึ้นภายหลังจาก เล วัน เตียด เสียชีวิตลงไปแล้ว จักรพรรดิมิญ ฮ่อง จึงประกาศยกเลิกการปกครองแบบ 3 ส่วน และเปลี่ยนมาใช้นโยบายการปกครองแบบใหม่ โดยทุกส่วนของเวียดนามต้องขึ้นตรงกับราชสำนักโดยตรง เพื่อที่จักรพรรดิจะสามารถควบคุมประเทศเวียดนามได้ทุกภาคส่วน หลังจากยกเลิกนโยบายการปกครองแบบดั้งเดิม จักรพรรดิจึงส่งเหล่าขุนนางชุดใหม่เข้าไปปกครองเวียดนามใต้ หลังจากที่ขุนนางชุดใหม่เข้าไปปกครองก็พบว่า เล วัน เตียด ที่เสียชีวิตไปแล้วได้สะสมกำลังทหารและอาวุธไว้เป็นจำนวนมาก รวมทั้งมีทรัพย์สินมากมายและยังเป็นที่ยินยอมของราษฎร เมื่อจักรพรรดิมิญ ฮ่องทราบเรื่องเข้าจึงได้สั่งดำเนินคดีในพฤติกรรมอันไม่ชอบต่าง ๆ ต่อตระกูลของเล วัน เตียด จนทำให้ตระกูลของเขาเกิดความเสื่อมเสีย ทำลายสถานะของเล วัน เตียด นอกจากนี้ยังมีการสังจับกุม เล วัน ขอย ไปคุมขังอีกด้วย แต่เขาก็สามารถหลบหนีไปได้ เล วัน ขอย จึงย้อนกลับมาก่อกบฏโดยใช้เมือง ไช่ฮง เป็นฐาน กลุ่มกบฏของ เล วัน ขอย นั้นมีมิชชันนารีและกลุ่มชาวจีนที่สูญเสียผลประโยชน์ ซึ่งส่วนใหญ่ก็เป็นพวกที่นับถือศาสนาคริสต์เข้ามาร่วมสมทบและให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ มีราษฎรจำนวนมากเข้าร่วมสมทบ เนื่องจากราษฎรฝั่งใต้นั้นมีความจงรักภักดีต่อ เล วัน เตียดเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ เล วัน ขอย ก็ยังติดต่อขอความช่วยเหลือจากสยาม ซึ่งในเวลานั้นอยู่ในรัชสมัยของ สมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยทางสยามนั้นก็มิศึกต่อเนื่องกับราชวงศ์เหิงยง มาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1831 จากการแย่งชิงเขตแดนอำนาจของแต่ละฝ่ายในกัมพูชา ทางด้านกองทัพกบฏของ เล วัน ขอย สามารถยึดครองเขตแดนเอาไว้ได้หลายจังหวัด แต่แล้วในปีต่อมา เล วัน ขอย กลับเสียชีวิตลง ทั้งที่การกบฏยังคงดำเนินอยู่ จนในที่สุดกลุ่มกบฏก็ถูกฝ่ายจักรพรรดิมิญ ฮ่อง ปราบปรามจนหมดสิ้นลงในปี ค.ศ. 1835 (รุ่งรอง วงศ์โอบอ้อม, 2562: 220)

สถานการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างราชสำนักเวียดนามกับพระสังฆราช บาทหลวงชาวฝรั่งเศส กลุ่มมิชชันนารี และพวกเข้ารีต นับวันยิ่งทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นจนถึงขั้นแตกหัก ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามและฝรั่งเศสเริ่มยุติลงและเริ่มเป็นศัตรูกันตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

2. การปราบปรามคณะมิชชันนารีฝรั่งเศส

2.1 สาเหตุของการปราบปรามคณะมิชชันนารีฝรั่งเศส

จากการศึกษาเวียดนามภายใต้การปกครองของจักรพรรดิมีญ หมั่งและความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามและฝรั่งเศส สามารถแบ่งสาเหตุของการปราบปรามคณะมิชชันนารีฝรั่งเศสเป็นสองปัจจัย ดังต่อไปนี้

ปัจจัยภายใน

การเข้ามาเผยแผ่ศาสนาของคณะมิชชันนารีส่งผลกระทบต่อศาสนาภายในประเทศและวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมของเวียดนาม เนื่องจากจักรพรรดิมีญ หมั่งพยายามที่จะฟื้นฟูให้ประเทศเวียดนามกลับไปใช้วัฒนธรรมแบบดั้งเดิม ซึ่งก็คือ ลัทธิขงจื้อ การที่คณะมิชชันนารีฝรั่งเศสเข้ามาเผยแผ่ศาสนาคริสต์นิกายคอปทอลิก ทำให้ชาวเวียดนามบางกลุ่มละทิ้งคำสอนของพุทธศาสนาและคำสอนของขงจื้อเปลี่ยนไปนับถือคริสต์ศาสนา ส่งผลให้การฟื้นฟูวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมเป็นสิ่งที่ยากขึ้น เนื่องจากคำสอนของมิชชันนารีขัดแย้งกับคำสอนและแนวคิดดั้งเดิมของคนเวียดนาม โดยเฉพาะแนวคิดในด้านการปกครอง เช่น ในเรื่องของความเชื่อเกี่ยวกับองค์พระมหากษัตริย์ตามความเชื่อดั้งเดิมนั้น กษัตริย์ทรงเป็นโอรสแห่งสวรรค์ ทรงได้รับโองการจากสวรรค์ (Mandate of Heaven) (มีชัย วรสายัณห์, 2538: บน.10) มีหน้าที่ลงมาทำการปกครอง ในขณะที่ผู้ใดปกครองหรือประชาชนมีหน้าที่เชื่อฟังและแสดงความจงรักภักดีต่อองค์จักรพรรดิ แต่คริสตศาสนิกชน เชื่อและนับถือพระเจ้าองค์เดียว ดังนั้นคนเวียดนามที่เปลี่ยนใจหันมานับถือศาสนาคริสต์ จึงได้เสื่อมคลายศรัทธาและความจงรักภักดีต่อกษัตริย์ ส่งผลต่ออำนาจการปกครองและความมั่นคงให้กับสถาบันกษัตริย์ เนื่องจากจักรพรรดิมีญ หมั่งต้องการควบคุมประเทศเวียดนามให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายใต้แนวคิดแบบขงจื้อ จึงทำให้จักรพรรดิมีญ หมั่ง มีความต้องการที่จะขจัดและปราบปรามคริสต์ศาสนาและกลุ่มมิชชันนารีออกไปจากประเทศเวียดนาม (รงรอง วงศ์โอบอ้อม, 2562: 220) เพราะถ้าหากปล่อยให้มีการเผยแผ่ศาสนาคริสต์ในเวียดนามต่อไป อาจส่งผลให้ในอนาคตอำนาจของจักรพรรดินั้นจะค่อย ๆ ถูกลดทอนและหมดไป ท้ายที่สุดแล้วจักรพรรดิก็จะไม่สามารถควบคุมประเทศเวียดนามต่อไปได้ ถือเป็นอุปสรรคที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ต้องระมัดระวัง รวมถึงการที่บาทหลวงชาวฝรั่งเศสมักจะชอบพูดติเตียน ดูหมิ่น พุทธศาสนาให้จักรพรรดิมีญ หมั่งฟัง เพื่อที่จะหวังให้จักรพรรดิมีญ หมั่งหันมาสนใจในคริสตศาสนามากขึ้น แต่การ

กระทำดังกล่าวไม่เป็นผล เนื่องจากจักรพรรดิมีญ หมั่งมีความเลื่อมใสในพุทธศาสนาอย่างมาก การกระทำดังกล่าว นั้น เป็นอีกหนึ่งสาเหตุที่ทำให้จักรพรรดิมีญ หมั่งไม่พอใจกลุ่มมิชชันนารีฝรั่งเศส และสืบเนื่องจากเหตุการณ์กบฏของ เล วัน ขอย ที่เกิดขึ้นทางภาคใต้ของเวียดนาม มีกลุ่มมิชชันนารี พวกที่นับถือศาสนาคริสต์ และราษฎรเข้าร่วมการ กบฏในครั้งนี้เป็นจำนวนมาก สะท้อนให้เห็นว่าอำนาจของจักรพรรดิไม่ได้ครอบคลุมในทุกภาคส่วนของเวียดนาม ราษฎรทางฝั่งใต้ยังคงให้ความเคารพต่อผู้ปกครองทางฝั่งใต้คนเท่านั้นก็คือ เล วัน เดียต บิดาของเล วัน ขอย ผู้นำ ในการก่อกบฏครั้งนี้ รวมถึงพื้นที่ทางภาคใต้เป็นพื้นที่ที่มีคณะมิชชันนารีเข้ามาเผยแพร่ศาสนาเป็นจำนวนมาก เนื่องจากเล วัน เดียต ให้การสนับสนุนการเข้ามาของคณะมิชชันนารีของฝรั่งเศส เนื่องจากบาทหลวงฝรั่งเศสเคย ให้การช่วยเหลือในการปราบกบฏเตียเซิน อาจกล่าวได้ว่าเหตุการณ์กบฏในครั้งนี้มีสาเหตุหลักมาจากการแย่งชิง อำนาจภายในประเทศ โดยจักรพรรดิต้องการที่จะควบคุมเวียดนามให้ได้ทุกภาคส่วน โดยเฉพาะทางฝั่งใต้ ท้ายที่สุดก็โยงมาถึงเรื่องศาสนาเนื่องจากการกบฏในครั้งนี้มีกลุ่มมิชชันนารี กลุ่มผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์เข้าร่วม ด้วยเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้จักรพรรดิมีญ หมั่งเกิดความโกรธแค้นและไม่พอใจกลุ่มมิชชันนารียิ่งขึ้นไปอีก เนื่องจากจักรพรรดิมีญ หมั่งเองก็ไม่พอใจกลุ่มมิชชันนารีที่เข้ามาเผยแพร่ศาสนาคริสต์ในเวียดนามแต่เดิมอยู่แล้ว เนื่องจากแนวคิดของศาสนาคริสต์นั้นขัดต่อแนวคิดแบบขงจื้อ และศาสนาพุทธที่จักรพรรดินั้นเลื่อมใสและต้องการ ให้เป็นรากฐานแก่ประเทศเวียดนาม ดังนั้นจักรพรรดิมีญ หมั่งจึงต้องการที่จะปราบปรามและขจัดกลุ่มมิชชันนารี ให้หมดไปจากผืนแผ่นดินเวียดนาม

ปัจจัยภายนอก

ในช่วงสมัยของจักรพรรดิมีญ หมั่ง กระแสการค้าประเทศอาณานิคมของประเทศตะวันตกนั้นได้เข้ามาใน ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แล้ว นั่นก็คือ อินเดียถึงมลายูและพม่า และตลอดริมฝั่งทะเลจีน พระองค์จึงเริ่ม ตระหนักถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้นจากอิทธิพลจากประเทศตะวันตกซึ่งอาจจะเป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศได้ใน อนาคต จึงจำเป็นต้องดำเนินการปราบปรามมิชชันนารีฝรั่งเศส เพื่อขจัดอิทธิพลจากประเทศตะวันตก

2.2 วิธีการปราบปรามคณะมิชชันนารีฝรั่งเศส

จักรพรรดิมีญ หมั่งดำเนินนโยบายต่อต้านศาสนาคริสต์ เพื่อที่จะขจัดคริสต์ศาสนาออกไปจากประเทศ เวียดนาม ตลอดช่วงเวลาระหว่างค.ศ. 1833 ถึงปี ค.ศ 1836 จึงได้เกิดการกวาดล้างและจับกลุ่มมิชชันนารีและชาว เวียดนามผู้นับถือศาสนาคริสต์ ดำเนินการเผาโบสถ์เพื่อไม่ให้มิชชันนารีฝรั่งเศสเข้ามาตั้งสอนศาสนาและเกลี้ย กล่อมประชาชนในเวียดนามได้อีก นำเอาไม้กางเขนวางกลางถนนเพื่อขวางทาง ถ้าประชาชนคนไหนที่ยังลุ่มหลง เชื่อถือในศาสนาคริสต์ ไม่กล้าข้ามไม้กางเขน ขุนนางต้องจับตัวไปประหารตามรับสั่ง การกวาดล้างครั้งนี้มีหัวหน้า

มิชชันนารีฝรั่งเศสและประชาชนจำนวนมากถูกสำเร็จโทษจนถึงขั้นเสียชีวิตลงไปหลายคน เพื่อเป็นตัวอย่างให้เห็นว่าพระองค์จัดการกับผู้นับถือศาสนาคริสต์อย่างเด็ดขาด (เกริกฤทธิ์ เชื้อมงคล, 2558: 175) (รงรอง วงศ์โอบอ้อม, 2562: 220-221)

นอกจากนโยบายต่อต้านศาสนาคริสต์แล้ว จักรพรรดิหมิง ยังทรงดำเนินนโยบายซึ่งต้องการแยกตัวออกจากอิทธิพลตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งฝรั่งเศส ที่เริ่มเข้ามามีอิทธิพลตั้งแต่รัชกาลก่อน ๆ จึงพยายามหาทางลดบทบาทของฝรั่งเศสลงทุก ๆ ด้าน และยิ่งเมื่อจีนเกิดสงครามฝิ่น⁶ (Opium War) กับอังกฤษ และอังกฤษเข้ามายึดครองประเทศอินเดียกับแหลมมลายูไว้ด้วยแล้ว พระองค์จึงยิ่งหวั่นเกรงการแผ่อำนาจของอังกฤษที่อาจลุกลามเข้ามายึดครองเวียดนาม จึงพยายามที่จะกีดกันการเข้ามาทำสัญญาการค้าระหว่างเวียดนามกับอังกฤษอย่างเต็มที่ แต่ในขณะเดียวกันพระองค์ก็ต้องแสวงหาพันธมิตรที่เป็นมหาอำนาจตะวันตกชาติใหม่เพื่อเข้ามาค้ำอำนาจของทั้งฝรั่งเศสและอังกฤษ ซึ่งเวลานั้นก็มีแต่เพียงประเทศสหรัฐอเมริกาเท่านั้นที่ยังไม่ได้เข้ามาสร้างอาณานิคมในภูมิภาคนี้อย่างจริงจัง ในปี ค.ศ. 1820 เวียดนามจึงตกลงทำสัญญาทางการค้ากับสหรัฐอเมริกา สหรัฐอเมริกาจึงถือเป็นคู่ค้ารายแรกกับประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (รงรอง วงศ์โอบอ้อม, 2562: 221-222)

3. ผลกระทบจากการปราบปรามคณะมิชชันนารี

ผลจากการปราบปรามคณะมิชชันนารีในสมัยของจักรพรรดิหมิงนั้น ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเวียดนามและฝรั่งเศสสิ้นสุดลง บาทหลวงและศาสนจักรทั้งในและนอกประเทศฝรั่งเศสต่างเรียกร้องให้ทางการฝรั่งเศสเข้ามาแทรกแซงประเทศเวียดนาม (นิจ ทองโสภิต, 2515: 124) แต่ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวทางรัฐบาลฝรั่งเศสเองก็ยังไม่ได้ดำเนินการเข้ามาแทรกแซงเวียดนามในทันที เป็นเพียงการเรียกร้องของคนบางกลุ่มเท่านั้น แต่ถึงกระนั้น การปราบปรามคณะมิชชันนารีในสมัยของจักรพรรดิหมิง ก็ถือเป็นฉนวนเหตุสำคัญและถือเป็นจุดเริ่มต้นความขัดแย้งระหว่างประเทศเวียดนามและฝรั่งเศส โดยในสมัยของจักรพรรดิเทียวตรี (Thieu Tri) (1841-1847) พระองค์ได้ทรงดำเนินนโยบายเป็นปฏิปักษ์ต่อชาวฝรั่งเศสและกีดกันคริสต์ศาสนาเช่นเดียวกันกับจักรพรรดิหมิง แต่ไม่ถึงกับจับบาทหลวงชาวฝรั่งเศสมาประหาร เพียงแค่จับบาทหลวงชาวฝรั่งเศสเข้าคุกเพื่อ

⁶ เป็นสงครามระหว่างประเทศจีนในสมัยราชวงศ์ชิงซึ่งเป็นราชวงศ์สุดท้ายของจีน กับอังกฤษในช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 สงครามฝิ่นเกิดขึ้น 2 ครั้ง ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1834-1843 และครั้งที่สองในปี ค.ศ. 1856-1860 สงครามฝิ่นเป็นผลมาจากการที่จีนไม่ยอมเปิดประตูการค้าเสรีตามความต้องการของชาติตะวันตก สมัยนั้นจีนทำการค้ากับชาติตะวันตกด้วยระบบผูกขาดโดยพ่อค้าจีนเรียกว่า กังหอง และจำกัดขอบเขตการค้าขายอยู่ในเมืองกวางโจว (เมืองเอกของมณฑลกวางตุ้ง) ฝ่ายอังกฤษซึ่งดำเนินการค้าโดยบริษัทอินเดียตะวันออก ชาติตุลการค้าจำนวนมากหาศาลให้แก่จีน เนื่องจากนำเข้าใบชาจากจีนจำนวนมาก แต่กลับไม่สามารถขายสินค้าให้แก่จีนได้อย่างเสรี

ไม่ให้มีการเผยแพร่ศาสนาคริสต์ในเวียดนาม ทางฝรั่งเศสเองนับวันก็ยังมีสาธารณมติเรียกร้องให้รัฐบาลฝรั่งเศสเข้าแทรกแซงเวียดนาม และในช่วงเวลาเดียวกันนี้ อังกฤษได้รับชัยชนะจากการสู้รบกับจีนในสงครามฝิ่น และได้ส่งกองไปครอบครอง รวมถึงทางปารีสได้สั่งให้พยายามค้นหาเมืองท่าตะวันออกไกลเพื่อที่ฝรั่งเศสจะได้เข้ามาตั้งมั่นทำการค้าขายเช่นเดียวกับที่อังกฤษได้ส่งกอง โปรตุเกสได้เมืองมาเก๊า และสเปนได้กรุงมานิลา ฝรั่งเศสจึงเริ่มหันมาสนใจเวียดนามมากยิ่งขึ้น รัฐบาลฝรั่งเศสจึงได้ส่งเรือรบภายใต้การบังคับบัญชาของพลเรือเอก เซซิล (Cecille) เข้ามาโจมตีเรือของเวียดนาม เหตุการณ์ในครั้งนี้ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ชีวิตและทรัพย์สินของชาวเวียดนาม หลังจากเหตุการณ์กระทบกระทั่งอันรุนแรงระหว่างเวียดนามและฝรั่งเศสได้ไม่นาน จักรพรรดิเทียวตริกีสวรรคต จักรพรรดิตูต๊ก (Tu Duc) (1847-1883) ได้สืบราชสมบัติต่อมา และดำเนินนโยบายต่อต้านคณะมิชชันนารีที่เข้ามาเผยแพร่ศาสนาอย่างรุนแรงเช่นเดียวกันกับจักรพรรดิมีญ หมั่ง ในระยะเวลาเดียวกันนี้เองทางด้านฝรั่งเศสมีความสนใจที่จะล่าประเทศอาณานิคมทางตะวันออกไกล โดยต้องการที่จะเข้ามาตั้งฐานทำการค้าเพื่อให้ทันกับประเทศอังกฤษ สเปนและฮอลันดา รวมทั้งทางฝ่ายคริสต์จักรและบาทหลวงในประเทศฝรั่งเศส ได้ร้องเรียนให้รัฐบาลฝรั่งเศสดำเนินการกับเวียดนามอย่างเด็ดขาด โดยอ้างสาเหตุว่าบรรดาบาทหลวงชาวฝรั่งเศสได้เสียชีวิตไปมากมาย ชาวเวียดนามที่เป็นคริสเตียนจำนวนมากก็ถูกกดขี่ข่มเหง ไม่สามารถปฏิบัติศาสนกิจได้สะดวก ทั้งยังได้อ้างว่าบรรดาชาวเวียดนามที่เป็นคริสเตียนพร้อมที่จะช่วยเหลือหากกองทัพฝรั่งเศสทำการล้มล้างรัฐบาลเวียดนาม ดังนั้นรัฐบาลฝรั่งเศสจึงถือเอาเรื่องการปราบปรามคณะมิชชันนารีฝรั่งเศสที่เริ่มต้นมาตั้งแต่ในสมัยจักรพรรดิมีญ หมั่งมาอ้างในการเข้าแทรกแซงเวียดนาม (นิจ ทองโสภิต, 2515: 124-131) โดยรัฐบาลฝรั่งเศสกล่าวว่า “การเจรจากับเวียดนามโดยสันติไม่มีทางที่จะกระทำได้อีกแล้ว” ในปี ค.ศ. 1858 ฝรั่งเศสภายใต้การนำของนายพลเรือเอกนูยยี (Admiral Genouilly) ได้นำทหารและกองเรือมาปิดล้อมเมืองท่าทุเรน (Tourane) หรือเมืองดานัง (Danang) ในปัจจุบัน ต่อมาในปี ค.ศ. 1861 ฝรั่งเศสเข้ายึดไซ่ง่อน และใน ค.ศ. 1867 บริเวณภาคใต้ทั้งหมดของเวียดนามตกเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสโดยสถาปนาเป็นอาณานิคมโคชินจีน (Colony of Cochinchina) และเมื่อยึดภาคใต้ได้แล้ว ฝรั่งเศสได้ขยายอิทธิพลขึ้นไปทางเหนือ จนในปีค.ศ. 1885 ประเทศเวียดนามตกเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสโดยสมบูรณ์ พื้นที่เวียดนามตอนใต้ประกอบไปด้วยหน่วยการปกครองของฝรั่งเศสสองหน่วยคือ โคชินจีน และ อันนัม (Annam) ส่วนพื้นที่ทางเหนือคือ ตังเกี๋ย (Tongkin) (วชรพร นวลตา, 2557: 83)

บทสรุป

ผลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเรื่องการปราบปรามคณะมิชชันนารีฝรั่งเศสในสมัยจักรพรรดิมีญ หมั่ง ค.ศ. 1820-1841 พบว่าสาเหตุหลักนั้นมาจากเรื่องศาสนา คำสอนและแนวคิดที่ต่างกันทางศาสนาส่งผลกระทบต่อความ

เชื่อดั้งเดิมของคนเวียดนาม ในสมัยราชวงศ์เหงียนความเชื่อและแนวคิดดั้งเดิมที่จักรพรรดิยึดถือและต้องการนำมาใช้ฟื้นฟูประเทศคือลัทธิขงจื้อ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวแตกต่างกับแนวคิดของกลุ่มมิชชันนารีที่เข้ามาเผยแพร่ศาสนาในเวียดนาม นั่นก็คือศาสนาคริสต์ การเข้ามาของศาสนาคริสต์ทำให้ประชาชนชาวเวียดนามบางกลุ่มตื่นศาสนา ละทิ้งความเชื่อดั้งเดิมซึ่งเป็นพื้นฐานที่จักรพรรดิต้องการจะใช้ฟื้นฟูประเทศให้เป็นอันหนึ่งเดียวกัน ส่งผลต่ออำนาจการปกครองของจักรพรรดิและความมั่นคงของประเทศ จักรพรรดิจึงมองว่าศาสนาคริสต์เป็นภัยคุกคามอย่างหนึ่งที่ต้องขจัดทิ้ง ความแตกต่างทางความเชื่อและแนวคิดของศาสนานั้นทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเวียดนามและฝรั่งเศสสิ้นสุดลง ทางด้านของฝรั่งเศส ฝรั่งเศสเป็นชาติตะวันตกที่ได้ขยายอิทธิพลมายังดินแดนของเวียดนาม โดยแท้จริงแล้วฝรั่งเศสเคยติดต่อสัมพันธ์กับดินแดนเวียดนามมาแล้วนับตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 17 แต่เป็นเรื่องของการค้าและศาสนาเป็นหลัก ไม่มีความต้องการครอบครองเวียดนามอย่างจริงจังเป็น แต่หลังจากการแข่งขันในการล่าอาณานิคมที่รุนแรงขึ้นในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 ประกอบกับการกีดกันและต่อต้านการเผยแพร่ศาสนาคริสต์ของจักรพรรดิเวียดนาม รวมทั้งต้องการสิทธิพิเศษทางการค้าจึงกลายเป็นตัวกระตุ้นให้ฝรั่งเศสเข้าทำการยึดครองเวียดนามในที่สุด (วชรพร นวลตา, 2557: 82-83) ส่งผลให้ประเทศฝรั่งเศสตัดสินใจเปลี่ยนแปลงนโยบายต่อประเทศเวียดนาม จากวัตถุประสงค์เพื่อที่จะทำการเผยแพร่ศาสนาคริสต์และทำการค้าเป็นหลัก มาเป็นใช้กำลังทหารเข้าแทรกแซงเวียดนามเพื่อเข้ามาควบคุมเวียดนามอย่างเต็มตัว อาจกล่าวได้ว่าสาเหตุแรกเริ่มที่ทำให้ฝรั่งเศสเข้ามารุกรานเวียดนามนั้นคือ การทำตามเสียงเรียกร้องของบาทหลวงสอนศาสนาที่ต้องการคุ้มครองและขยายไปถึงการค้าประกันเสรีภาพในการเผยแพร่ศาสนา ขณะเดียวกันเสียงเรียกร้องนี้ยังถูกนักการเมืองและนายทหารในฝรั่งเศสขยายผลไปเป็นการแสวงหาเหตุผลเพื่อสร้างอิทธิพลตามแนวคิดจักรวรรดินิยม (อนันท์ธนา เมธานนท์, 2547: 15) จนในที่สุดแล้ว เวียดนามก็สูญเสียเอกราชให้แก่ประเทศฝรั่งเศส และกลายเป็นประเทศอาณานิคมของฝรั่งเศส ท้ายที่สุดแล้ว โอกาสที่จะพัฒนาประเทศให้ทันสมัยและเป็นอุตสาหกรรมของประเทศเวียดนามได้จบสิ้นลง เนื่องจากความเป็นปฏิปักษ์ทางศาสนา และการแทรกแซงจากต่างชาติล้วนแล้วแต่มีส่วนนำพาประเทศเข้าไปพัวพันกับโศกนาฏกรรมแห่งสงครามที่ตามมาอย่างยาวนานในประเทศเวียดนาม

รายการอ้างอิง

หนังสือและเอกสารตีพิมพ์ภาษาไทย

เกริกฤทธิ์ เชื้อมงคล. 2558. **เวียดนาม เปิดบันทึกประวัติศาสตร์สงครามกู้แผ่นดินก่อนตกอยู่ภายใต้การยึดครองของฝรั่งเศส**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: เพชรประกาย

ชนันท์ บุนวรรณา. 2556. **วิทยานิพนธ์สาขาประวัติศาสตร์เวียดนาม ระหว่าง ค.ศ. 1985-2010 : สำนวนสภาพองค์ความรู้**. พิมพ์ครั้งที่ 1. ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา

ธีรวิทย์. 2542. **เวียดนาม ลังคม เศรษฐกิจ ความมั่นคง การเมือง และการต่างประเทศ**. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

นิจ ทองโสภิต. 2516. **สงครามเวียดนาม**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เจริญสุนิทางค์

บัดดิงเจอร์, โจเซฟ. 2522. **ประวัติศาสตร์การเมืองเวียดนาม**. แปลโดย เพ็ชรี สุมิตร. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

กวาดล ทรงประเสริฐ. 2535. **อินโดจีน ในคริสต์ศตวรรษที่ 20**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย

รอรอง วงศ์โอบอ้อม. 2562. **ประวัติศาสตร์เวียดนาม**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เทอร์ซ

สุด จอนเจดลิน. 2544. **ประวัติศาสตร์เวียดนามตั้งแต่สมัยอาณานิคมฝรั่งเศสจนถึงปัจจุบัน**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เหงียนคักเวียน. 2552. **เวียดนาม ประวัติศาสตร์ฉบับพิสดาร**. แปลโดย เพ็ชรี สุมิตร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

ออสบอร์น, มิลตัน. 2544. **เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : สังขปประวัติศาสตร์**. แปลโดย มัทนา เกษกมล, พรรณงาม เก้าธรรมสาร และธนาลัย ลิมปรัตน์ศิริ. พิมพ์ครั้งที่ 1. เชียงใหม่: ซิลค์วอร์มบุคส์

อนันท์ธนา เมธานนท์. 2547. **เวียดนามในทัศนะฝรั่งเศส: การสำรวจเชิงวิเคราะห์ผลงานทางวิชาการภาษาฝรั่งเศสเกี่ยวกับเวียดนาม ค.ศ. 1884-2000**. พิมพ์ครั้งที่ 1. ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา

วิทยานิพนธ์

วชรพร นวลตา. 2557. **ประวัติศาสตร์เวียดนามตอนใต้ ตั้งแต่คริสต์วรรษที่ 8 ถึงกลางคริสต์วรรษที่ 20**. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ศึกษา ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

Minh Mang Emperor of Vietnam. เข้าถึงเมื่อ 20 มกราคม 2563. เข้าถึงได้จาก

<https://www.britannica.com/biography/Minh-Mang>

Minh Mang. เข้าถึงเมื่อ 6 มีนาคม 2563. เข้าถึงได้จาก

https://en.wikipedia.org/wiki/Minh_M%E1%BA%A1ng

Emperor Minh Mang : The Conqueror of the Mekong Delta. เข้าถึงเมื่อ 20 มกราคม 2563.

เข้าถึงได้จาก <https://blog.beebeetravel.com/emperor-minh-mang-hue-vietnam/>